

ταφυσικῆς. Τὸ δέντρο τῆς Ζωῆς δὲν μπορεῖ νὰ ζήσει, ν' ἀνθοφορήσῃ καὶ νὰ καρποφορήσῃ παρὰ μόνο μέσα στὸ Φῶς καὶ ποτὲ μέσα στὸ Σκοτάδι. Καὶ τὸ φῶς τῆς Ζωῆς, τὸ ἀπόλυτο κι' αἰώνιο φῶς τῆς Ζωῆς, εἶναι μόνο τὸ φῶς τοῦ Πνεύματος καὶ ποτὲ τῆς Ὑλης. Ἡ Ὑλὴ δὲν εἶναι τὸ Φῶς, ἀλλὰ τὸ Σκοτάδι. Καὶ στὸ φῶς τῶν τελευταίων θεωριῶν τῆς Ἐπιστήμης δὲν εἶναι παρὰ μιὰ μορφή τῆς ζωῆς τοῦ ὄντος, (τοῦ πνευματικοῦ στὸ βάθος τοῦ ὄντος), μιὰ στιγμή τῆς ζωῆς τοῦ Πνεύματος. Ὁ ὕλισμός, στὸ φῶς καὶ τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Φιλοσοφίας τοῦ 20οῦ αἰῶνα, εἶναι σήμερα, στὴν πραγματικότητα, ἕνας νεκρός, ἕνα πτώμα.

2. Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ.

Ἔτσι ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξη τῶν λόγων τῆς καταδίκης τοῦ ὕλισμοῦ ἀπὸ τὴ Φιλοσοφία ἐπιβάλλεται ν' ἀκουστῆ καὶ ἡ φωνὴ τῆς Ἐπιστήμης γιὰ τὴν καταδίκη τῆς τοῦ ὕλισμοῦ. Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτό εἶναι, στὰ μάτια μας, καλύτερο κι' ἐποικοδομητικώτερο ν' ἀκουστῆ αὐτούσια ἢ ἴδια ἡ φωνὴ τῶν κυριώτερων κι' ἐγκυρότερων παγκοσμίου κύρους ἐκπροσώπων τῆς Ἐπιστήμης τοῦ 20οῦ αἰῶνα.

Καὶ πρῶτα — πρῶτα ἡ φωνὴ τοῦ μεγάλου μαθηματικοῦ καὶ φιλοσόφου, τοῦ Henri Poincaré (1853 — 1912), ἐνδὸς ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα ἐπιστημονικὰ πνεύματα τῶν τελευταίων αἰώνων, κατὰ τὸν δριμύτατο χαρακτηρισμὸ τοῦ μεγάλου Γάλλου φιλοσόφου Émile Boutroux. Ὁ H. Poincaré, στὸ φῶς τῶν καταπληκτικῶν θεωριῶν τῆς Νέας Φυσικῆς τῶν ἀρχῶν τοῦ 20οῦ αἰῶνα, στὰ 1909 διακήρυξε: «Μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ ἐκπληκτικὲς ἀνακαλύψεις, ποὺ ἔφεραν στὸ φῶς καὶ ἔχουν διακηρύξει στὰ τελευταῖα χρόνια οἱ φυσικοί, εἶναι ἡ ἀνακάλυψη, πὼς δὲν ὑπάρχει Ὑλὴ.» Ἐπίσης ὁ Poincaré, τὸν ἴδιο καιρὸ, εἶπε τὸ ἐρώτημα: «Ἄν δὲ θᾶπρεπε, στὸ φῶς τῶν νέων αὐτῶν θεωριῶν τῆς Φυσικῆς, νὰ καταλήξουμε στὸ συμπέρασμα, πὼς ἔφτασε τὸ τέλος τῆς Ὑλης.»

Ἐπίσης ὁ διάσημος Γάλλος φυσικός καὶ φιλόσοφος Louis de Broglie στὸ ἔργο του «Φυσικὴ καὶ Μικροφυσικὴ» (Ἐκδ. Alb. Michel, 1947, σελ. 291) γράφει αὐτολεξεί: «Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς τοῦ καιροῦ μας, ψύματα ἐνδὸς ἀπλοῦ Ρεαλισμοῦ, υἱοθέτησαν μιὰ ὀρισμένη ὕλιστικὴ καὶ μηχανιστικὴ μεταφυσικὴ καὶ τὴ μεταφυσικὴ αὐτὴ ἐθεώρησαν ὡς ἔκφραση τῆς ἐπιστημονικῆς ἀλήθειας. Ἡ συντριβὴ τῆς μεταφυσικῆς αὐτῆς εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς μεγάλες ὑπηρεσίες τῆς Νέας Φυσικῆς τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ Νέα Φυσικὴ μᾶς ἔκαμε νὰ ἰδοῦμε ὀρισμένα φιλοσοφικὰ προβλήματα ἀπὸ τελείως νέες ἀπόψεις.» Καὶ στὴ σελ. 162 τοῦ ἴδιου ἔργου του ὁ Louis de Broglie τονίζει: «Ἡ Μικροφυσικὴ μᾶς ἀποκάλυψε, πὼς ὁ Χῶρος καὶ ὁ Χρόνος εἶναι στατικὲς ἐννοιες, ἔσεισε τὸ Ντετερμινισμὸ κι' ἔριξε παράξενες ἀμφιβολίες ἀπέναντι στὸ πρόβλημα τῆς ἀτομικότητος τῶν ἀπειροελάχιστων στοιχειωδῶν μορίων. Μᾶς ἀποκάλυψε τὶς συμπληρωματικὲς ἀπόψεις τῆς πραγματικότητος. Αὐτοῖς ἴσως μᾶς βοηθήσῃ νὰ νοιώσουμε τὰ μυστήρια τῆς ζωῆς.»

Ο φυσικός και φιλόσοφος Pierre Auger, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης του Παρισιού, στο κοσμοξακουσμένο βιβλίο του «Ο μικροσκοπικός Άνθρωπος» (Έκδ. Flammarion, 1952, σελ. 11), γράφει σε πιστή μετάφραση τα εξής: «Δέν υπάρχει σήμερα ζήτημα επιτυχίας του Ύλισμοῦ. Ἡ λέξη αὐτή δέν ἔχει πιά καμμιά σημασία στή σύγχρονη ἐπιστήμη, ὅπου ἡ Ὑλη καί ἡ Ἐνέργεια, οἱ δυνάμεις καί οἱ μορφές, ἡ οὐσία καί ἡ κίνηση, δέν εἶναι δυνατὸ νὰ διακριθοῦν ἀπόλυτα. Ὁ Ὑλισμὸς τῶν πατέρων μας, ποὺ ἐπολέμησε μὲ γενναιότητα τὸ Βιταλισμὸ καί τὸ Σπιριτουαλισμὸ, ἐσκοτώθηκε μέσα στὸ ἴδιο τὸ σπίτι του, ἀπάνω στὰ ἴδια τὰ οἰκόπεδά του, μὲ τίς ἴδιες τίς προόδους τῶν ἐπιστημῶν, ποὺ ἐφαινόσαν πὼς ἔργο τους εἶχαν νὰ τοῦ δώσουν τὸ πιὸ στέρσο στήριγμα, δηλαδή τῆς Φυσικῆς καί τῆς Μηχανικῆς. Ὁ Ὑλισμὸς ἀνήκει πιά στήν Ἱστορία καί ἀφήνει πίσω του τὴν κληρονομία του ἐπιτυχίας στὸν Ὁρθολογισμὸ (Rationalisme). Ὁ Ρασιοναλισμὸς δέν εἶναι πιά θεωρία, ἀλλὰ μιὰ στάση τοῦ Πνεύματος, ποὺ ἐκφράζει τὴν ἐλπίδα νὰ κατανοήσουμε καί ν' ἀρνηθοῦμε νὰ παραδοθοῦμε στὶς ἥττες τῶν δελεασμῶν τῶν προοδευτικῶν λέξεων.»

Ὁ διάσημος βιολόγος καί φιλόσοφος Maurice Vernet, ἀπὸ τοὺς ἐδικαίωτους καὶ ἐγκυρότερους βιολόγους τῆς σύγχρονης Γαλλίας, ποὺ πολλὰ ἀπὸ τὰ ἔξοχα βιολογικὰ καί φιλοσοφικὰ συγγράμματά του ἔχουν βραβευθῆ ἀπὸ τὴ Γαλλικὴ Ἀκαδημία καί ἄλλα πνευματικὰ ἰδρύματα τῆς Γαλλίας, στὸν Πρόλογο τοῦ βιβλίου του «Τὸ νόημα τῆς Ζωῆς» «Le sens de la Vie» (Έκδ. Grasset, 1960, σελ. 11), γράφει: «Υπάρχουν πολλοὶ τρόποι γιὰ νὰ θεωρήσουμε τὴν ὁργάνωση καί τὴ λειτουργία τῆς Ζωῆς, ἀν καί υπάρχουν ἐπίσης καί πολλὰ τ' ἀγνωστα καί πολλές διαπιστώσεις ποὺ ζαλίζουν καί σασιίζουν ὄλους ἐκείνους ποὺ σταματοῦν στήν ἐξωτερικὴ καὶ ἐπιφανειακὴ ἀποψη τῶν πραγμάτων. Ἀλλ' ἀν διεισδύσουμε καί ἰδοῦμε μέσα στὰ βάθη καί ἀν δοκιμάσουμε νὰ κατανοήσουμε τὴ Φύση, βλέπουμε, πὼς δέν εἶναι δυνατὴ ἡ ἀναγωγή της στὰ ὑλικά φαινόμενα. Μιὰ ἀπὸ τίς μεγαλύτερες προόδους τῆς ἐπιστήμης τοῦ καιροῦ μας εἶναι τ' ὅτι μᾶς ἔκαμε ἱκανοὺς νὰ ξεπεράσουμε τὸν κόσμο τῆς Ὑλης καί μᾶς ἐφάνερωσε τὴν πραγματικότητα τοῦ Ἀοράτου. Ὑπάρχουν συνεπῶς μέσα στή Ζωή, ὅπως καί μέσα στὸ Σύμπαν, τὸ Ὁρατὸ καί τὸ Ἀόρατο, τὸ Ὑλικὸ καί τὸ Ἀϋλο, καί στή διαπίστωση τῶν δύο αὐτῶν ἀπόψεων ἀνακαλύπτεται ἴσως τὸ βαθὺ νόημα τῆς ζωῆς ποὺ ζητᾶμε.» Καί στή σελ. 128 τοῦ ἴδιου βιβλίου του ὁ M. Vernet γράφει: «Δὲ δημιουργεῖ ἡ Ὑλη τὴ Ζωή. Ἡ Ζωὴ ὁργανώνει τὰ στοιχεῖα τῆς Ὑλης... Ἄν λοιπὸν ἡ Ζωὴ ὁργανώνει τὴν Ὑλη, ἡ Ζωὴ εἶναι, στήν πηγὴ της, ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὴν Ὑλη... Γιὰ νὰ γνωρίσουμε τὴ φύση τῆς Ζωῆς καί ν' ἀνέβουμε στήν πηγὴ της, πρέπει ὠδηγημένοι ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ Ζωή, νὰ ὑψωθοῦμε ἀπὸ τὸ Ὑλικὸ στὸ Ἀϋλο καὶ ἐπάνω στὸν τελευταῖο αὐτὸ κόσμο, τὸ μεταφυσικὸ κόσμο, ἡ Ζωὴ παίρνει τὸ ὑψηλὸ καί τὸ πιὸ βαθὺ νόημά της.»

Ὁ μεγάλος σύγχρονος Γάλλος ἐδικαίωτος ἐπιστημολόγος φιλόσοφος Gaston Bachelard (1884 — 1968) στὸ περίφημο διαφωτιστικώτατο καί ἀποκαλυπτικώτατο γιὰ τὸ πνεῦμα τῆς Νέας Ἐπιστήμης τῶν χρόνων μας βιβλίο του

«Τὸ νέο ἐπιστημονικὸ πνεῦμα» ("Εκδ. Presse univers. France, 1958, σελ. 62 — 63) γράφει : «Προπάντων ἡ Ὑλὴ πρέπει νὰ λογίζεται ὡς ἓνας μετασχηματιστὴς ἐνεργείας, ὡς μιὰ πηγὴ ἐνεργείας. Ὁ Karl Pearson ἔχει εἰπῆ : «Ἡ ὕλη εἶναι τὸ αὐτὸ ἐν κινήσει». Ὁ ἴδιος φιλόσοφος στὸ ἴδιο βιβλίο του (σελ. 67 — 68) γράφει : «Ἡ μελέτη τῆς Μικροενεργητικῆς μᾶς ὀδηγεῖ στὴν ἐκμηδένιση τοῦ Ὑλισμοῦ (dématérialisation). Θάρθη μιὰ στιγμή πού θὰ μπορέσουμε νὰ μιλήσουμε γιὰ μιὰ σχηματοποίηση δίχως μορφή καὶ σχῆμα... θὰ ἰδοῦμε τὴν Ἐπιστήμη νὰ καταγίνεται στὸ νὰ ἐξαλείψῃ τὸν ἴδιο τὸ Χῶρο — Χρόνο, γιὰ νὰ φτάσῃ στὴν ἀφηρημένη ὑφή τῶν ὁμαδικῶν ὀργανισμῶν. Θὰ βρεθοῦμε ἐκεῖ μέσα στὴ ζώνη τοῦ Ἀφηρημένου. Μὲ τὴν ἐνεργητικὴ ἀνάπτυξή του τὸ ἄτομο εἶναι γίνεσθαι, ὅσο καὶ εἶναι κίνησις, ὅσο καὶ πρᾶγμα. Εἶναι τὸ στοιχεῖο τοῦ γίνεσθαι — εἶναι, σχηματοποιημένο μέσα στὸ Χῶρο — Χρόνο.»

Ἐπίσης ὁ Gaston Bachelard, βαθύτατα μνημένος στὸ πνεῦμα τῆς Νέας Ἐπιστήμης τοῦ 20οῦ αἰῶνα, τονίζει σ' ὅλα τὰ φιλοσοφικὰ ἔργα του τίς ὀρθολογιστικὲς καὶ ἰδεαλιστικὲς τάσεις τῆς σύγχρονης Φιλοσοφίας κάτω ἀπὸ τίς βαθύτατες ἐπιδράσεις τῶν θεωριῶν τῆς Νέας Φυσικῆς καὶ πολεμᾷ σφοδρότατα τὴ στατικὴ καὶ μηχανιστικὴ καὶ ντετερμινιστικὴ ὕλιστικὴ κοσμοθεωρία καὶ φανερῶνεται ὡς ὑπέρμαχος τῆς ἰδεαλιστικῆς, δυναμικῆς καὶ ὀργανικιστικῆς κοσμοθεωρίας. Στὸ βιβλίο του «Ἡ ρασιοναλιστικὴ δραστηριότητα τῆς σύγχρονης Φυσικῆς» ("Εκδ. Pres. Univ. de France, 1951, σελ. 15 — 16) τονίζει : «Οἱ νέες ρίζες τῆς ἀντικειμενικότητας εἶναι μέσα σ' ἐκεῖνο πού δὲ βλέπουμε καὶ δὲν μποροῦμε νὰ συλλάβουμε, μέσα στὴ Χώρα ἐκείνη ὅπου τὸ ἴδιο τὸ Πνεῦμα ἐγκατασταίνει γιὰ τὸ μέλλον τὴ Μικροφυσικὴ, ὡς ἓνα Ὑπερπέραν ἔξω καὶ πέρα ἀπὸ τὴν Ἐμπειρία. Ἡ σύγχρονη Φιλοσοφία δὲ μιλάει πιά γιὰ τὴν ἔννοια τοῦ πράγματος, ὡς αὐτοῦ καθαυτοῦ. Ἡ ὀργάνωση τῆς Μικροφυσικῆς εἶναι νοουμενικὴ. Ἡ Μικροφυσικὴ εἶναι μιὰ ζώνη τοῦ Ὄρθολογισμοῦ (Rationalisme). Τὸ Ἄτομο εἶναι μιὰ δέσμη λόγων («raisons»). Ἡ Μικροφυσικὴ ἐρχεται ξαφνικὰ γιὰ νὰ προσφέρῃ μιὰ ἀρνητικὴ ἔννοια τοῦ πράγματος, ὡς αὐτοῦ καθαυτοῦ, καὶ μιὰ θετικὴ ἔννοια τοῦ νοουμένου.... Ἡ σύγχρονη Ἐπιστήμη ζητάει ἓνα νέο ξεκίνημα.... Ἡ ἐπιστημολογικὴ ἐπανάσταση, πού φέρνει ἡ Μικροφυσικὴ, ὀδηγεῖ στὴν ἀντικατάσταση τῆς φαινομενολογίας ἀπὸ τὴ νοουμενολογία, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ὀργάνωση τῶν ἀντικειμένων τοῦ πνεύματος ... (σελ. 80). Ἡ Μικροφυσικὴ εἶναι ἡ ἐπιστήμη τῶν νοουμένων. Τὸ μικροφυσικὸ ἀντικείμενο εἶναι ἐν' ἀληθινὸ νοούμενο, ἐν' ἀντικείμενο τῆς Σκέψης ' (Objet de pensée) σελ. 96.»

1. Οἱ σκέψεις αὐτὲς τοῦ G. B. ἀποκαλύπτουν πόσο βαθειὰ εἶχε διεισδύσει ἡ φιλοσοφία τοῦ Δημοκρίτου μέσα στὸν κόσμον τῶν αἰώνων μυστηρίων τῆς Μικροφυσικῆς καὶ τῆς ἀληθινῆς Μεταφυσικῆς, ὅταν ἐχαραχτήριζε τὰ ἄτομα τῆς θεωρίας του ὡς «ἰδέας» (βλ. σελ. 247), ὡς «ἀντικείμενα τῆς Σκέψης,» κατὰ τὸν δρόμον τοῦ Bachelard.

Ὁ καθηγητὴς τῆς θεωρητικῆς Φυσικῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἰνσμπρουκ τῆς Αὐστρίας Arthur March στὸ βιβλίο του «Τὸ νέο πνεῦμα τῆς σύγχρονης Φυσικῆς» (Ἔκδ. Rowolt, 1957) δίνει μιὰ θαυμασιώτατη εἰκόνα τῶν θεωριῶν τῆς Φυσικῆς τοῦ αἰῶνα μας καὶ σὲ σελ. 121 — 122 τοῦ βιβλίου αὐτοῦ τονίζει αὐτολεξεὶ τὰ ἑξῆς: «Τὰ ἠλεκτρόνια δὲν ἔχουν ὑπόσταση (οὐσία). Ἐνα ἠλεκτρόνιο ἔχει μόνο τὶς ιδιότητές του, ἀλλοιῶς δὲν ἔχει τίποτα. Δὲν κατέχει κανένα σταθερὸ καὶ ἀμετάβλητο πυρήνα, ποὺ νὰ διατηρῆ τὴν ταυτότητά του. Γι' αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ γίνῃ παραδεκτὴ ἡ θεωρία, πὼς ἔχουμε ξαναἰδῆ ἤδη μιὰ φορὰ πρωτύτερα τὸ ἴδιο μόριο. Ἡ ἐκμηδένιση αὐτῆ τῆς Ὑλης (Entstofflichung) εἶναι τὸ σπουδαιότατο χαρακτηριστικὸ τῆς σημερινῆς Φυσικῆς. Ἡ Φυσικὴ ἔχει συνεπῶς ὡς ἀντικειμενικὸ σκοπὸ τῆς νὰ σβύσῃ καὶ νὰ ἐξαλείψῃ τὴν εἰκόνα τῆς τοῦ Κόσμου, ποὺ εἶχε φτιάξῃ στὸ παρελθόν καὶ νὰ τὴν ἀντικαταστήσῃ μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ ζωντανοῦ παιγνιδιοῦ τῶν μορφῶν. Ἐνα πρῶτο βῆμα πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτῆ εἶχε ἤδη πραγματοποιήσει ἡ θεωρία τῆς Σχετικότητας μὲ τὴν ἐρμηνεία τῆς τῆς μάζας, ὡς ἰσοδύναμης μὲ μιὰ ἐνέργεια. Ἡ ἀποῦλωση ἢ ἐξαῦλωση (Entsubstantialisierung) (ἐκμηδένιση τῆς Ὑλης) τῶν ἔσχατων ἀπειροελάχιστων μορίων τῆς Ὑλης, χωρὶς καμμιά ἀπολύτως ἀμφιβολία, θὰ ἐπιδράσῃ στὸ μέλλον τὴν κοσμοθεωρητικὴ στάση τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Γιατ' εἶναι ὀλοφάνερο, πὼς ἡ Φυσικὴ, ποὺ δὲν πιστεύει πιά στὴν Ὑλη, ἀλλὰ μόνο στὴ Μορφή, δὲν εἶναι πιά σὲ ἀρμονία μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Ὑλισμοῦ, ποὺ καθώρισε ἐπὶ αἰῶνες τὴν κοσμοθεωρία τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ μπορούμε νὰ εἰποῦμε σήμερα, πὼς ἡ ὑλιστικὴ νοοτροπία ἐναυάγησε ἀπάνω σὲ ὄρισμένες δυσκολίες τῆς εἰκόνας ποὺ δίνουν οἱ φυσικὲς ἐπιστῆμες.»

Τὴ φωτισμένη καὶ ὑψηλὴ Ἐπιστήμη τοῦ 20οῦ αἰῶνα ἐμπνέει καὶ χαρακτηριστίζει ὑψηλὸ μεταφυσικὸ ἰδεαλιστικὸ πνεῦμα. Μὲ τὸ πνεῦμα αὐτὸ ὁ μεγάλος Ἀγγλὸς ἀστροφυσικὸς, ἀστρονόμος καὶ φιλόσοφος James Jeans, ποὺ ἀναφέραμε σὲ ἄλλα σημεῖα τῆς ἐργασίας αὐτῆς, στὸ τέλος τοῦ βιβλίου του «Τὸ μυστηριῶδες Σύμπαν», τονίζει τὰ ἑξῆς: «Ὁ ποταμὸς τῆς Ἐπιστήμης ἐπραγματοποίησε στὰ τελευταῖα χρόνια μιὰ μεγάλη στροφῆ. Ἐδῶ καὶ 30 χρόνια ἐστοχαζόμαστε καὶ παραδεχόμαστε, πὼς ἡ πραγματικότητα τοῦ Κόσμου ἦταν μιὰ πραγματικότητα μὲ καθαρὰ μηχανικὴ φύση. Ἐφαινόταν, πὼς ἡ συγκρότησή της εἶχε γίνῃ ἀπὸ ἄτομα, ποὺ εἶχαν συμπτωματικὰ καὶ στὴν τύχη ἀνακατωθῆ καὶ μόνος προορισμὸς τους ἦταν νὰ χορέψουν γιὰ ἓνα χρονικὸ διάστημα, χωρὶς κανένα σκοπὸ καὶ κανένα νόημα κάτω ἀπὸ τὴν ἐπενέργεια ὀρισμένων τυφλῶν ἄσκοπων δυνάμεων καὶ μὲ μόνο ἀποτέλεσμα νὰ καταστρεφτοῦν καὶ ν' ἀποτελέσουν ἓνα νεκρὸ κόσμο. Μέσα στὸ μηχανικὸ, ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη, αὐτὸ κόσμο μὲ τὸ παιγνίδι τῶν ἴδιων τυφλῶν δυνάμεων καὶ στὴν τύχη ἐφανερώθηκε ἡ Ζωή. Μιὰ μικρότατη τουλάχιστο γωνιὰ ἢ ὅσο τὸ δυνατὸ περισσότερες γωνιές τοῦ Σύμπαντος αὐτοῦ τῶν ἀτόμων ἀπὸχτησαν καὶ πάλι τυχαῖα γιὰ ἓνα χρονικὸ διάστημα συνείδηση, κάτω ὅμως ἀπὸ τὴν ἐπενέργεια τυφλῶν μηχανικῶν δυνάμεων ἦταν μοιραῖο νὰ παγώσουν καὶ ν' ἀφήσουν πίσω τους ἓνα κόσμο δίχως καμμιά ζωή. Σήμερα

εἴμαστε ἀρκετὰ σύμφωνοι ἀπάνω στὸ θέμα αὐτὸ καὶ ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς φυσικῆς Ἐπιστήμης δεχόμεστε τὴν ἴδια θεωρία, πὼς ὁ ποταμὸς τῆς Ἐπιστήμης ἐκβάλλει σὲ μιὰ πραγματικότητα ποὺ δὲν εἶναι μηχανικὴ. Τὸ Σύμπαν σιγὰ σιγὰ ἀποκαλύπτεται ὡς μιὰ μεγάλη σκέψη παρὰ ὡς μιὰ μεγάλη μηχανή. Τὸ Πνεῦμα φανερώνεται, πὼς δὲν εἶναι ἓνας τυχαῖος παρείσακτος μέσα στὸ κράτος τῆς Ὑλης. Ἀρχίζουμε νὰ υποψιαζώμαστε καὶ νὰ προαιστανώμαστε, πὼς πρέπει νὰ χαιρετίσουμε τὸ Πνεῦμα περισσότερο ὡς τὸ δημιουργὸ καὶ τὸν κυρίαρχο τοῦ κράτους τῆς Ὑλης. Φυσικὰ ὄχι τὸ ἀτομικὸ πνεῦμά μας, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα, ποὺ μέσα σ' αὐτὸ τὰ ἄτομα ποὺ συγκροτοῦν τὸ ἀτομικὸ πνεῦμά μας ὑπάρχουν ὡς σκέψεις. Ἡ Νέα Ἐπιστήμη μᾶς ὑποχρεώνει ν' ἀναθεωρήσουμε τὶς πρώτες ρηγές καὶ σφαλερές, θλιβερές ἢ ἐχθρικές γιὰ τὴ ζωὴ μας μέσα στὸ Σύμπαν ἐντυπώσεις μας. Ὁ παλαιὸς Διῦσμός τοῦ Πνεύματος καὶ τῆς Ὑλης, ποὺ ἦταν ὁ κύριος ὑπεύθυνος γιὰ τὴν ἐχθρότητά μας πρὸς τὴ Ζωή, φαίνεται ἤδη, πὼς χρεωκοπεῖ καὶ καταρρέει. Κι' αὐτὸ ὄχι γιὰτὶ ἡ Ὑλη λογίζεται ὡς σκιάδης ἢ ὡς ἀσώματη ἢ γιὰτὶ τὸ Πνεῦμα νοεῖται ὡς μιὰ λειτουργία τῆς ἐνεργείας τῆς Ὑλης, ἀλλὰ μόνο καὶ μόνο γιὰτὶ ἡ σωματικὴ Ὑλη ἐνορᾶται ὡς δημιουργία καὶ ἀποκάλυψη τοῦ Πνεύματος. Ἀνακαλύπτουμε ἤδη, πὼς τὸ Σύμπαν παρουσιάζει σημάδια μιᾶς ἐνσυνείδητης πνευματικῆς δύνάμης, ποὺ δημιουργεῖ σχέδια κι' ἐλέγχει κι' ἔχει κάτι τὸ κοινὸ μὲ τὸ δικό μας ἀτομικὸ πνεῦμα, ὄχι στὶς ἐκδηλώσεις του ὡς αἰσθήματος ἢ ὡς ἠθικῆς ἢ αἰσθητικῆς, ὅπως εἴχαμε ἀνακαλύψει ὡς τώρα, ἀλλ' ὡς τάσης νὰ στοχάζεται μ' ἓνα εἶδος λογισμοῦ, ποὺ ἀπὸ ἔλλειψη ἐνὸς καλύτερου ὄρου ὠνομάσαμε μαθηματικὸ λογισμό. Δὲν εἴμαστε μέσα στὸ Σύμπαν τόσο πολὺ ξένοι ἢ παρείσακτοι, ὅπως ἐστοχαζόμαστε πρώτῃτερα.»

Καὶ ὁ μέγας Einstein, ποὺ εἶναι καὶ θαυμάζεται γενικὰ ἀπ' ὄλο τὸν Κόσμο τῆς ἐποχῆς μας ὡς ἐν' ἀπὸ τὰ 2 — 3 μεγαλύτερα ἐπιστημονικὰ πνεύματα ὄλου τοῦ Κόσμου καὶ ὄλων τῶν αἰώνων, στὸ τέλος τοῦ βιβλίου του «Ἡ Ἐξέλιξη τῆς Φυσικῆς ἀπὸ τὸ Νεύτωνα ὡς τὴ θεωρία τῶν κβάντων» τονίζει τὰ ἑξῆς: «Μὲ τὴ βοήθεια τῶν θεωριῶν τῆς Φυσικῆς ἀνοίγουμε σήμερα δρόμο μὲς' ἀπὸ τὸ λαβύρινθο τῶν διαπιστωμένων νομοτελειῶν τοῦ Σύμπαντος καὶ ἀγωνιζόμαστε νὰ ὀργανώσουμε καὶ νὰ κατανοήσουμε τὰ δεδομένα τῶν αἰσθητηριακῶν μας ἀντιλήψεων. Ἀπάνω στὸ ζήτημα αὐτὸ θὰ τείνουμε πάντα νὰ ἐρμηνεύσουμε καὶ ν' ἀποκαλύψουμε τὶς νομοτέλειες, ποὺ βλέπουμε μέσα στὸν Κόσμο, ὡς λογικὰ πνευματικὰ συμπεράσματα, ποὺ βγαίνουν ἀπὸ τὴν εἰκόνα ποὺ μᾶς δίνουν οἱ φυσικὲς ἐπιστῆμες. Δίχως τὴν πίστη, πὼς εἶναι πρωταρχικὰ δυνατὸ νὰ κατανοήσουμε τὴν πραγματικότητα μὲ τὶς θεωρητικὲς πνευματικὲς κατασκευές μας, δίχως τὴν πίστη στὴν ἐσωτερικὴ ἁρμονία τοῦ Κόσμου, δὲ θὰ ἦταν δυνατὸ νὰ ὑπάρξῃ καμμιά ἀπολύτως ἐπιστήμη τοῦ φυσικοῦ Κόσμου. Ἡ πίστη αὐτὴ εἶναι καὶ μένει ὡς τὸ βασικὸ καὶ κύριο μοτίβο κάθε δημιουργικῆς σκέψης καὶ θεωρίας μέσα στὴν περιοχὴ τῆς Φυσικῆς. Ὅλοι οἱ ἀγῶνές μας καὶ μόχθοι μας, ὅλες οἱ δραματικὲς συγκρούσεις καὶ διαμάχες τῶν παλαιῶν καὶ τῶν νέων θεωριῶν πηγάζουν ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη τῆς ἐπιστήμης.»

ζουν ἀπὸ τὴν αἰώνια ὁρμὴ πρὸς τὴ γνῶση, ἀπὸ τὴν ἀσάλευτη πίστη στὴν ἁρμονία τοῦ Σύμπαντος. Καὶ ἡ πίστη αὕτη θὰ γίνεταὶ στὸ μέλλον ὁλοένα καὶ πιὸ δυνατὴ, ὅσο περισσότερα ἐμπόδια θὰ βλέπουμε νὰ προβάλλωνται στὸ δρόμο μας καὶ νὰ ὀρθώνωνται μπρὸς στὰ μάτια μας. Στούς ἀγῶνές μας νὰ δώσουμε ἀπάντηση στὰ κύρια προβλήματα τῆς Φυσικῆς, ποὺ βγαίνουν ἀπὸ τὴν Ἐμπειρία, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ παραιτηθοῦμε ἀπὸ τὴν προσπάθεια νὰ περιγράψουμε τὰ φαινόμενα τῆς ἀτομικῆς Φυσικῆς, ὡς φαινόμενα μέσα στὸ Χῶρο καὶ τὸ Χρόνο, καὶ νὰ φύγουμε ἀκόμα πιὸ μακριὰ ἀπὸ τὴν παλιὰ κοσμοθεωρία, ποὺ ἔβλεπε ὅλο τὸν Κόσμο ὡς μιὰ μηχανή.»

Στὴ μακρὰ σειρὰ τῶν πιὸ πάνω μεγάλων ἐπιστημονικῶν πνευμάτων, τῶν πολεμίων τοῦ Ὑλισμοῦ καὶ κριτῶν του στὸ φῶς τῆς Ἐπιστήμης τῆς Φυσικῆς τοῦ 20οῦ αἰῶνα, πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ἡ μεγάλη σειρὰ τῶν μεγάλων πνευμάτων τῆς Ἐπιστήμης, ποὺ στὰ ἐπιστημονικὰ ἔργα τους τῆς καθαρῆς θετικῆς Ἐπιστήμης, τῆς Φυσικῆς ἢ τῆς Βιολογίας, καταδικάζουν καὶ πολεμοῦν σφοδρότατα τὸν Ὑλισμὸ καὶ ἀναπτύσσουν θεωρίες ἰδεαλιστικῆς ἢ σπικριτουαλιστικῆς καὶ μάλιστα θεωρίες Θεϊσμοῦ. Ἀνάμεσα στὰ πνεύματα αὐτὰ προεξάρχουν οἱ φυσικοὶ καὶ ἀστρονόμοι Sir Arthur Stanley Eddington (1882 — 1944) καὶ Sir James Hopwood Jeans (1877 — 1946), οἱ φυσικοὶ Max Planck (1858 — 1947) καὶ Sir Athur Thomson (1861 — 1933) καὶ ὁ βιολόγος John Scott Haldane (1860 — 1936).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΧ. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ.

α'. Η ΖΩΗ ΓΕΝΙΚΑ.

Στὸ προηγούμενο Κεφάλαιο ἐθεωρήθη τὸ πρόβλημα τῆς Ὑλης, στὸ φῶς τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς Ἐπιστήμης. Τὸ γενικὸ συμπέρασμα τῆς θεωρήσεως αὐτῆς ὑπῆρξε τὸ συμπέρασμα, πὼς ἡ μεταφυσικὴ κοσμοθεωρία τοῦ Ὑλισμοῦ, ποὺ εἶχε θριαμβεύσει στὸν περασμένο αἰῶνα, δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ καλοσταθῇ στὰ πόδια της στὴν ἐποχὴ μας, μέσα στὸ πνευματικὸ κλίμα τοῦ αἰῶνα μας, τὸ κλίμα τῶν μεγάλων θεωριῶν τῆς Μικροφυσικῆς ποὺ σύντριψαν τὸν Ὑλισμὸ. Στὸ Κεφάλαιο αὐτὸ ἐτονίστηκε, πὼς ἡ ἔννοια τῆς Ὑλης, στὸ φῶς καὶ τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς Ἐπιστήμης, σύμφωνα μὲ τις θεωρίες τῶν μεγαλύτερων φιλοσόφων καὶ ἐπιστημόνων ὅλου τοῦ Κόσμου καὶ ὅλων τῶν αἰώνων, καὶ τῆς Ἀρχαιότητος καὶ τῶν Νεώτερων Χρόνων, εἶναι τελείως καὶ ἀπόλυτα ἀκαθόριστη καὶ σκοτεινὴ καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι δυνατόν ἡ ἀποτελέσει στέρεη βάση τοῦ πνευματικοῦ οἰκοδομήματος τῆς ζωῆς ὅλης τῆς Ἀνθρωπότητος. Τὸ πνευματικὸ οἰκοδόμημα τῆς ζωῆς ὅλου τοῦ Κόσμου, ἀπ' αὕτη τὴ φύση του, πρέπει νὰ ἦναι ἀπόλυτα ἀπρόσβλητο ἀπ' ὅλα τὰ κύματα τοῦ ὠκεανοῦ τοῦ Χρόνου καὶ τῶν ἐπιδρομῶν τοῦ φυσικοῦ μέσα στὰ βάθη τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς Σκεπτικισμοῦ, τοῦ πνεύματος τῆς Ἀμφιβολίας. Καὶ ἀκριβῶς γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς τὸ οἰκοδόμημα τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῆς Ἀνθρωπότητος πρέπει νὰ θεμελιώνεται ἀπάνω σὲ ἀπολύτως